

اقتصادساز

معاونت بررسی‌های اقتصادی اتاق تهران

اقتصادسنج

معاونت بررسی‌های اقتصادی، اتاق تهران

شماره دوازدهم

موضوع این شماره:

مروری بر چشم‌انداز اقتصادی ایران و جهان
در سال ۲۰۲۵

(ویژه پارلمان بخش خصوصی و مجلس شورای اسلامی)

ناشر:

معاونت بررسی‌های اقتصادی
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

تاریخ انتشار: دی ۱۴۰۳

چاپ: روابط عمومی

سردبیر: دیاکو حسینی

دبیر تحریریه: عاطفه قاسمیان

تحریریه (به ترتیب حروف الفبا):

مهسا رجبی نژاد، مریم علم‌الهدی، فاطمه علیزاده آغ‌اسمعیلی، عاطفه قاسمیان، شراره کامرانی

اینفوگرافیک: مهسا رجبی نژاد

معاونت بررسی‌های اقتصادی
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
TEHRAN CHAMBER OF COMMERCE,
INDUSTRIES, MINES AND AGRICULTUREویژه پارلمان بخش خصوصی
(چشم‌انداز اقتصادی جهان در ۲۰۲۵)

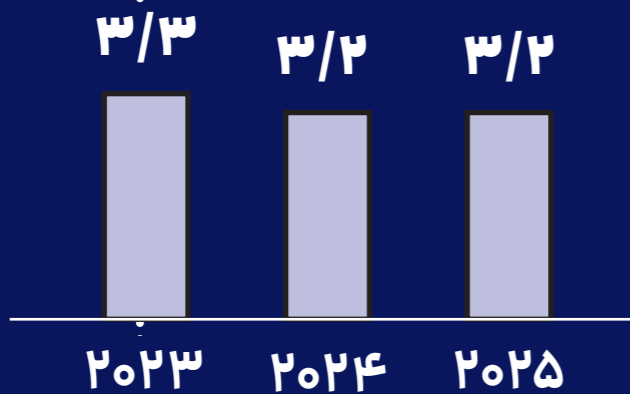
- ۵ ثبات نسبی رشد تولید ناخالص داخلی.....
- ۶ گذرگاه باریک میان ثبات اقتصادی و بحران‌های پنهان.....
- ۸ سال ۲۰۲۵؛ نقطه عطف تجارت جهان در سایه ریسک‌های پیش‌رو.....
- ۹ رونق صنعتی همزمان با کاهش نرخ بهره و افزایش سرمایه‌گذاری‌ها.....
- ۱۰ پیش‌بینی افت شاخص قیمت انرژی.....
- ۱۱ روند باثبات قیمت فلزات پایه و کاهش قیمت محصولات کشاورزی.....
- ۱۲ سال واقع‌گرایی نسبت به بازدهی سرمایه‌گذاری در هوش مصنوعی.....
- ۱۳ هفت روند پیش‌روی صنعت گردشگری در سال ۲۰۲۵.....

ویژه مجلس شورای اسلامی
(چشم‌انداز اقتصادی ایران در ۲۰۲۵)

- ۱۶ رشد اقتصادی ایران؛ امید یا تردید؟.....
- ۱۷ تورم در مسیر کاهش؛ آیا ثبات اقتصادی نزدیک است؟.....
- ۱۸ واقعیت‌های آینده تجارت کالایی ایران.....
- ۱۹ اهمیت سرمایه‌گذاری در رشد بلندمدت اقتصاد ایران.....

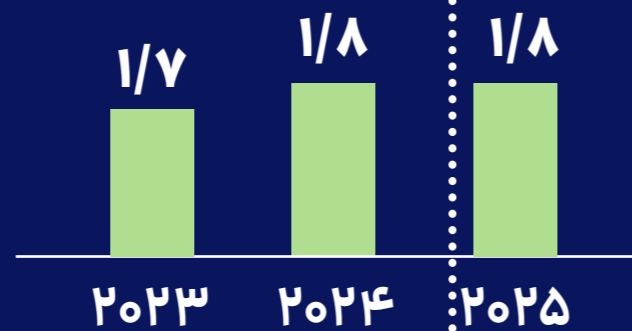
چشم انداز اقتصادی جهان در ۲۰۲۵

ثبات نسبی رشد تولید ناخالص داخلی (درصد)

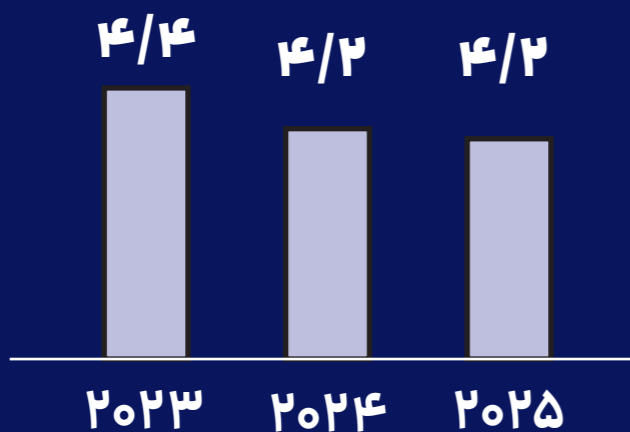

اقتصاد جهان

کشورهای پیشرفته

کشورهای در حال توسعه و بازارهای نوظهور

ویژه پارلمان بخش خصوصی

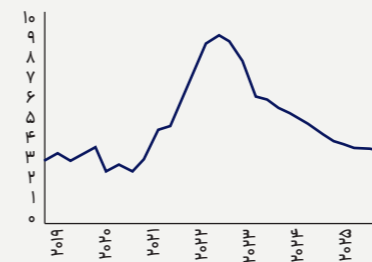
تورم ناپایدار؛ سایه تهدیدهای جدید

پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد تورم جهانی در سال ۲۰۲۵ در مقایسه با سال ۲۰۲۴ روند کاهشی داشته باشد و به **۴/۳ درصد** برسد.

تورم جهانی در مسیر کاهش قرار دارد، اما عوامل ساختاری و ژئوپلیتیکی همچنان تهدیدی برای پایداری آن محسوب می‌شوند.

بحران‌های اقلیمی، تنش‌های ژئوپلیتیکی و سیاست‌های تعرفه‌ای آمریکا می‌توانند به موج‌های تورمی جدید دامن بزنند. کاهش اعتماد مصرف‌کننده و افزایش هزینه‌های تولید نیز فشارها را مضاعف کرده‌اند. با این وجود، **بانک‌های مرکزی سیاست‌های محتاطانه‌ای را دنبال می‌کنند تا تورم را در محدوده هدف نگه دارند.**

پیش‌بینی تغییرات شاخص قیمت مصرف‌کننده (۱۰۰=فصل اول ۲۰۲۲) (درصد)

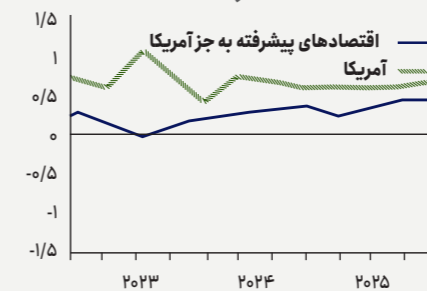

استثنای آمریکایی؛ موتور رشد یا عامل نابرابری جهانی؟

برتری اقتصادی ایالات متحده نسبت به سایر اقتصادهای پیشرفته در حال

افزایش است.

پیش‌بینی تغییرات تولید ناخالص داخلی (۱۰۰=فصل اول ۲۰۲۲) (درصد)

اقتصاد آمریکا همچنان عملکردی برتر از اغلب اقتصادهای پیشرفته دارد و انتظار می‌رود این روند تا ۲۰۲۵ ادامه یابد. رشد بالای تولید ناخالص داخلی، آمریکا را به محرک اصلی تقاضای جهانی تبدیل کرده است، اما این شکوفایی، هزینه‌هایی را به سایر کشورها تحمیل خواهد کرد.

سیاست‌های تجاری آمریکا و تعرفه‌های احتمالی جدید، موجب فشار مضاعف بر زنجیره‌های تأمین جهانی و شرکای تجاری آمریکا خواهد شد.

از سوی دیگر، وابستگی بسیاری از کشورهای به صادرات به آمریکا، آن‌ها را در برابر تغییرات سیاستی این کشور آسیب‌پذیرتر می‌کند. این شکاف اقتصادی در کنار اختلاف‌های تجاری، ریسک‌های جدیدی را برای رشد جهانی به همراه دارد.

سیاست‌های مالی در کانون توجه؛ پایان تسلط پولی؟

با کاهش اثربخشی سیاست‌های پولی، دولت‌ها به سیاست‌های مالی و تعرفه‌ای برای مدیریت رشد اقتصادی روی آورده‌اند. به عنوان مثال، آمریکا با برنامه‌های مالی گسترده و افزایش احتمالی تعرفه‌ها، فشار بیشتری بر اقتصاد جهانی وارد خواهد کرد.

در اروپا، سیاست‌های پولی انقباضی با کاهش تدریجی نرخ بهره همراه است، اما فضای مالی همچنان محدود باقی می‌ماند. در همین حال، چین اگرچه با رشد کندتری همراه خواهد بود اما همچنان می‌تواند زنجیره‌های تأمین جهانی را تحت فشار قرار دهد.

این تغییرات، نیاز به اصلاحات ساختاری گسترده برای افزایش سرمایه‌گذاری، رفع کمبود نیروی کار و تقویت بهره‌وری را بیش از پیش نمایان کرده است.

ریسک‌های ژئوپلیتیکی؛ فضای مبهم آینده

تنش‌های ژئوپلیتیکی، از جمله بحران‌های خاورمیانه و تنش‌های تجاری، سایه‌ای سنگین بر آینده اقتصاد جهانی انداخته است که در نتیجه آن بسیاری از اقتصادها با آسیب‌های شدید که برخی از آنها ناشی از وابستگی به انرژی خارجی هستند، مواجه خواهند شد.

افزایش هزینه‌های دفاعی در اروپا و کاهش حمایت‌های نظامی آمریکا از متحدان، فشار بیشتری بر بودجه‌های عمومی وارد خواهد کرد. در نتیجه این وضعیت، علاوه بر تشدید عدم اطمینان در سرمایه‌گذاری، رشد جهانی در معرض ریسک‌های بیشتری قرار می‌گیرد.

مسیر رشد پایدار؛ اصلاحات یا رکود؟

علیرغم پیش‌بینی رشد اقتصادی ۳/۲ درصدی برای ۲۰۲۵، ریسک‌های ساختاری همچنان پابرجاست.

کمبود نیروی کار، افزایش بدهی‌های عمومی و کندی رشد بهره‌وری، موانع اصلی هستند. در همین راستا برای دستیابی به رشد پایدار، اصلاحات ساختاری مانند توسعه مهارت‌ها، تسهیل قوانین سرمایه‌گذاری و افزایش مشارکت نیروی کار (به ویژه زنان) ضروری است.

کاهش تدریجی نرخ بهره باید با دقت فراوان و بر پایه داده‌های دقیق صورت پذیرد تا نه تنها تورم به طور موثری کنترل شود، بلکه زمینه برای سرمایه‌گذاری نیز فراهم آید. در این راستا، دوام و پایداری رشد اقتصادی به سیاست‌هایی بستگی دارد که به طور هوشمندانه ثبات اقتصادی را با انعطاف‌پذیری لازم برای مقابله با شوک‌های احتمالی تلفیق کنند.

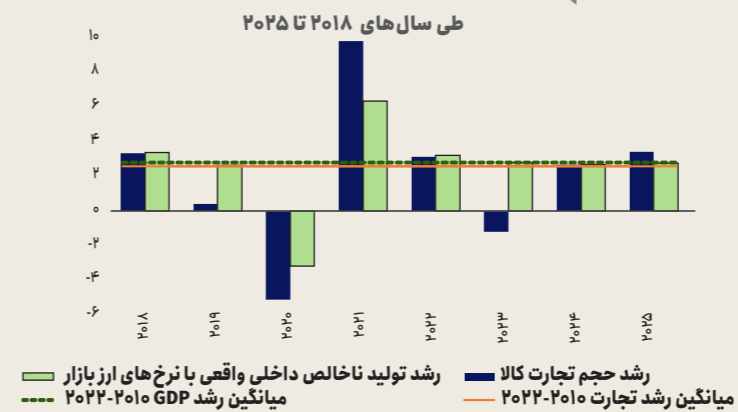

سال ۲۰۲۵ برای اقتصاد جهانی سالی سرنوشت‌ساز خواهد بود؛ جایی که ترکیب رشد نابرابر، تورم ناپایدار، تنش‌های ژئوپلیتیکی و تغییر مسیر سیاست‌های مالی، جهان را در آستانه تصمیم‌هایی تعیین‌کننده قرار می‌دهد. کاهش اثرگذاری سیاست‌های پولی، بدهی‌های فزاینده و کمبود نیروی کار، دولت‌ها را وادار می‌کند میان اصلاحات ساختاری عمیق و مدیریت بحران‌های کوتاه‌مدت، مسیر خود را انتخاب کنند. این سال، نقطه‌ای حساس خواهد بود که در آن یا به سکوی پرتابی برای بازگشت ثبات تبدیل می‌شود یا آغازگر موجی از بی‌ثباتی‌های جدید خواهد بود.

سال ۲۰۲۵؛ نقطه عطف تجارت جهان در سایه ریسک‌های پیش رو

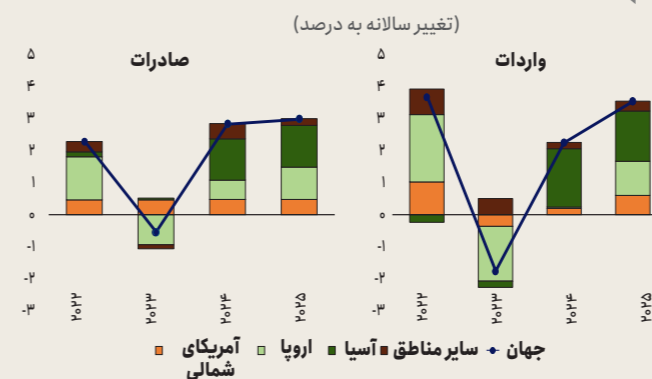
رشد حجم تجارت کالای جهانی و تولید ناخالص داخلی

انتظار می‌رود در سال ۲۰۲۵، حجم تجارت کالای جهانی با افزایش ۳/۳ درصد مواجه شود. این رشد ناشی از بهبود تدریجی شرایط اقتصادی و فروکش کردن فشارهای تورمی است که به بهبود درآمدهای واقعی خانوارها و افزایش تقاضا برای کالاهای تولیدی کمک می‌کند. همچنین، انتظار می‌رود آسیا، علی‌الخصوص خاورمیانه و کشورهای مستقل مشترک‌المنافع (CIS) نقش پررنگ‌تری در رشد حجم تجارت جهانی ایفا کنند، که این امر می‌تواند به تقویت بازارهای جهانی کمک کند.

* Commonwealth of Independent States - روسیه، اوکراین، بلاروس، قزاقستان، قرقیزستان، ازبکستان، تاجیکستان، مولداوی، آذربایجان، ارمنستان، ترکمنستان

سهم مناطق مختلف در رشد حجم تجارت جهانی، ۲۰۲۲-۲۰۲۵

در سال ۲۰۲۵، پیش‌بینی می‌شود تجارت جهانی با بازیابی تدریجی و بازگشت به مسیر رشد پایدار، شاهد بهبود چشمگیری باشد. اروپا که در سال‌های گذشته با نوسانات شدید و وابستگی به بازارهای انرژی بر روند تجارت جهانی تأثیر گذاشته بود، انتظار می‌رود نقش مثبت‌تری ایفا کند و بخشی از افت قبلی را جبران نماید. آسیا با سهم قابل توجه خود در تولید کالاهای صنعتی، همچنان موتور محرک اصلی رشد خواهد بود و پیش‌بینی می‌شود سهم عمده‌ای در افزایش صادرات و واردات جهانی داشته باشد. سایر مناطق نیز با روندی مثبت، اما با سهم‌های محدودتر، به رشد کلی کمک خواهند کرد. با فروکش کردن نوسانات قیمت کالاها و تعدیل تورم، انتظار می‌رود انحرافات بین حجم صادرات و واردات کاهش یابد و بازارهای جهانی به تعادل بیشتری برسند.

ریسک‌های اصلی چشم‌انداز تجارت

- تنش‌های ژئوپلیتیکی و سیاسی
- چالش در تعیین نرخ بهره مناسب
- اختلال در کانال‌های کشتیرانی پاناما و سوئز
- نوسان قیمت مواد غذایی و انرژی
- افزایش هزینه‌های تجاری و روابط نامطمئن بین‌المللی
- تمرکز سرمایه‌گذاری‌ها بر اقتصادهای دوست و بخش‌های استراتژیک

با توجه به پیش‌بینی‌ها، سال ۲۰۲۵ نقطه عطفی برای تجارت جهانی خواهد بود، جایی که رشد ۳.۳ درصدی حجم تجارت در سایه کاهش تورم، بهبود درآمدهای واقعی و افزایش تقاضا برای کالاهای تولیدی رقم می‌خورد. نقش پررنگ خاورمیانه و کشورهای مستقل مشترک‌المنافع (CIS)، همراه با سهم قابل توجه آسیا در تولید کالاهای صنعتی و بازگشت تدریجی اروپا به مسیر رشد، به تقویت پویایی بازارهای جهانی در سال ۲۰۲۵ کمک خواهد کرد. با این حال، این روند بهبود در بستری از نوسانات قیمت کالاها، فشارهای تورمی تعدیل شده و چالش‌های سیاست‌گذاری پولی رخ می‌دهد که می‌تواند مسیر رشد را شکننده و نیازمند مدیریت دقیق اقتصادی سازد.

رونق صنعتی همزمان با کاهش نرخ بهره و افزایش سرمایه‌گذاری‌ها

رونق صنعت ساخت در ۲۰۲۵ با کاهش نرخ‌های بهره

نرخ بهره با سرعت‌های متفاوت در بین کشورها در مسیر کاهش است؛ افزایش نرخ بهره در سال‌های ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ یکی از عوامل کلیدی رکود صنعتی در اقتصادهای پیشرفته بوده است که پیش‌بینی می‌شود در طول سال ۲۰۲۵ کاهش یافته و صنعت ساخت را تقویت نماید.

بخش صنعت در جهان طی سال ۲۰۲۵ به لحاظ مفروضات و واقعیات موجود با چالش‌های جدی مواجه خواهد بود. به طوریکه انتظار می‌رود، تولیدکنندگان به دلیل تغییرات احتمالی سیاست‌ها پس از انتخابات آمریکا، توسعه فناوری‌ها و تحولات ژئوپلیتیکی، فضای چالش برانگیز و نامطمئن را تجربه نمایند. در چنین شرایطی، نقش تعدیلگری زنجیره تامین منقطع در کاهش ریسک‌های عدم قطعیت محیطی بسیار پررنگ است، در نتیجه صنایع تولیدی باید زنجیره‌های تامین خود را در سال ۲۰۲۵ انعطاف پذیرتر تعریف کنند.

چالش‌های ژئوپلیتیکی و نیاز به انعطاف‌پذیری

برآوردها حاکی از این است که سرمایه‌گذاری در بخش فناوری اطلاعات در سال ۲۰۲۵ به میزان ۵/۶ درصد رشد کند که بسیار بالاتر از پیش‌بینی سرمایه‌گذاری ۳/۸ درصدی در کل اقتصاد است. بر اساس پیش‌بینی‌های صورت گرفته برای سال ۲۰۲۵، سرمایه‌گذاری در فناوری به ویژه هوش مصنوعی (AI) قوی خواهد بود که بهواسطه آن بخش‌های بسیاری مانند نیمه‌هادیها، انرژی و تاسیسات، ساختوساز، مهندسی مکانیک و فلزات اساسی با افزایش تقاضا روبرو خواهند شد. از نظر جغرافیایی نیز ایالات متحده برنده اصلی انقلاب هوش مصنوعی، ایرلند به‌عنوان یک ارائه‌دهنده بزرگ مرکز داده و آسیا به‌ویژه تایوان و کره جنوبی برندگان کلیدی افزایش تقاضا برای تراشه‌های هوش مصنوعی خواهند بود.

تقویت سرمایه‌گذاری به ویژه در بخش فناوری

پیش‌بینی‌های سال ۲۰۲۵ برای چند صنعت مهم

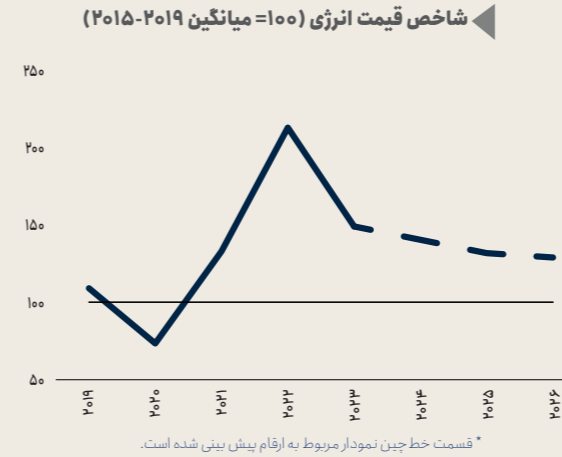
- حجم خرده‌فروشی‌های جهانی حدود ۲/۲ درصد افزایش می‌یابد.
- فروش سالانه خودروهای تجاری ۴ درصد و خودروهای برقی ۱۶ درصد افزایش خواهد داشت.
- بازار جهانی مراقبت‌های بهداشتی رشد ۱/۹ درصدی را تجربه خواهد نمود.
- سطح تولید صنعت شیمیایی به میزان ۳/۵ درصد افزایش می‌یابد.

علیرغم بهبود تولید بسیاری از صنایع در سال ۲۰۲۵، نااطمینانی و چالش‌های نامبرده فوق بر سر صنایع سایه انداخته است. به‌منظور بهبود موقعیت در مواجهه با این ابهامات، صنایع باید استراتژی‌هایی را اتخاذ نمایند تا ضمن سازگاری با عدم قطعیتها موقعیت رقابتی صنعت خود را در آینده کم‌کربن و با فناوری بالا قرار دهند. دسترسی محدود ایران به بازارهای بین‌المللی به دلیل اعمال تحریمها مانع از سرمایه‌گذاری خارجی و پیشرفت‌های فناوری در صنایع تولیدی شده است. از طرفی بازارهای نوظهور مانند ایران که در آن ساختار لجستیک کمتر توسعه یافته است، قابلیت‌های داخلی به تنهایی پاسخگوی کاهش ریسک‌های زنجیره تامین نیستند. در نتیجه همگام شدن کشور با پیشرفت‌های سریع فناورانه، تقویت روابط دیپلماتیک و همکاری‌های راهبردی با شرکای بین‌المللی برای صنعت ساخت بسیار ضروری خواهد بود.

منبع: Economic Oxford and economist

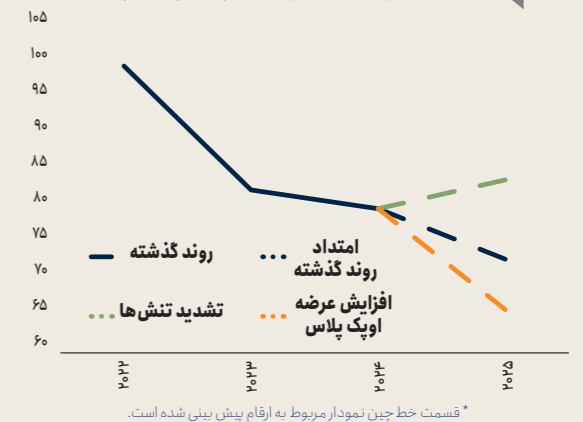
منبع: Trade map and UNCTAD

انرژی

به طور متوسط، انتظار می رود قیمت انرژی در سال ۲۰۲۵ به میزان ۶ درصد و در سال ۲۰۲۶ تا ۲ درصد کاهش یابد. در سال آینده، مازاد عرضه جهانی نفت به طور متوسط ۱/۲ میلیون بشکه در روز باشد. این مازاد عرضه، تا حدی منعکس کننده تغییرات در اقتصاد چین است. تقاضای نفت از سال ۲۰۲۳ همزمان با کاهش تولید صنعتی و افزایش فروش خودروهای برقی و کامیون هایی که از LNG به عنوان سوخت استفاده می کنند، کاهش می یابد. همچنین انتظار می رود صادرکنندگان نفتی که عضو اوپک پلاس نیستند، تولید و عرضه را افزایش دهند. این در حالی است که اعضای اوپک به طور داوطلبانه، عرضه را کاهش داده اند.

سناریوهای قیمت نفت (قیمت هر بشکه بر حسب دلار)

میانگین قیمت هر بشکه نفت خام برنت در پایان سال ۲۰۲۵ به ۷۳ دلار خواهد رسید که در مقایسه با متوسط قیمت ۸۰ دلار در هر بشکه برای سال ۲۰۲۴ روندی کاهشی است. عرضه جهانی به حدود ۱۰۵ میلیون بشکه در روز خواهد رسید که افزایش ۲ میلیون بشکه در روز را در مقایسه با پایان ۲۰۲۴ نشان می دهد. مصرف جهانی به حدود ۱ میلیون بشکه در روز افزایش می یابد که نشان دهنده رشد سالانه کمتر از ۱ درصد است. ادامه روند پیشین و نیز افزایش عرضه اوپک پلاس، روند صعودی را برای قیمت نفت رقم خواهد زد و در صورت تشدید تنش های ژئوپولیتیکی در خاورمیانه و بروز جنگ، این روند صعودی خواهد بود.

سایر انواع انرژی

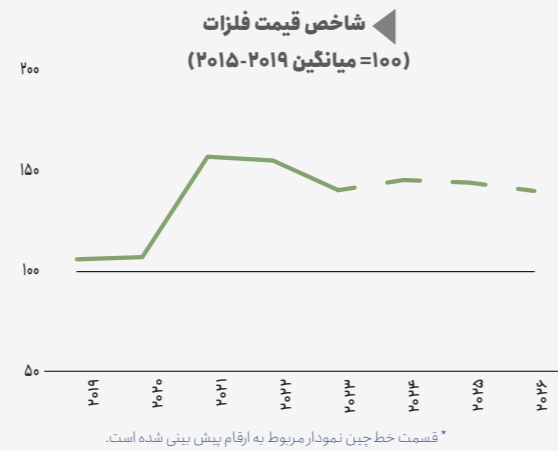
قیمت گاز طبیعی به دلایل مختلفی در اروپا و آمریکا در پایان سال ۲۰۲۴ کاهش یافته است. اگرچه در اروپا به دلیل انطباق بازار گاز با تغییرات عرضه به دنبال حمله روسیه به اوکراین، کاهش ۱۸ درصدی در پایان سال ۲۰۲۴ در مقایسه با پایان سال ۲۰۲۳ رخ داده، اما در ایالات متحده آمریکا، افزایش تولید و ذخایر، علت کاهش قیمت است. انتظار می رود قیمت گاز در هر دو منطقه در پایان سال ۲۰۲۵، نسبت به ۲۰۲۴ افزایش یابد. همچنین پیش بینی می شود قیمت زغال سنگ نیز به دلیل کاهش مصرف چین، کاهش پیدا کند.

با فرض ثبات شرایط و برقراری فروض پیش بینی ها، می توان کاهش قیمت کالاهای اساسی را کمک رسان کشورهای در حال توسعه وابسته به واردات مواد خام دانست. با این حال، کاهش قیمت نفت می تواند تهدیدی برای تحقق درآمدهای حاصل از فروش دارایی های سرمایه ای و تشدید کسری بودجه دولت محسوب شود، اما از دیگر سو، همزمانی با کاهش جهانی قیمت انرژی، می تواند فرصتی را برای بازنگری در سیاست های یارانه حامل های انرژی فراهم کند.

* ارقام مربوط به سال ۲۰۲۴ و ۲۰۲۵ در نمودارها پیش بینی شده است.

منبع: بانک جهانی

انواع فلزات و محصولات کشاورزی

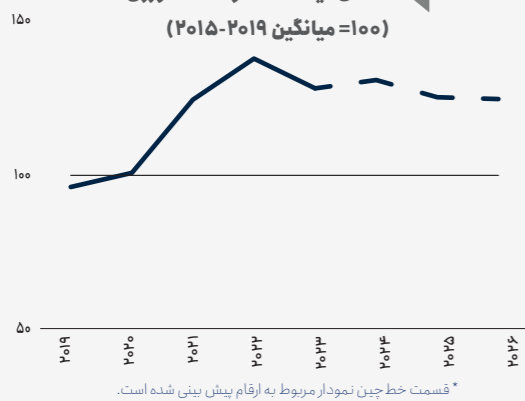
فلزات گرانبها

انتظار می رود میانگین قیمت طلا در سال جاری پس از رشد ۲۱ درصدی نسبت به سال ۲۰۲۳ در یک نقطه تاریخی قرار گیرد. طی دو سال آینده، قیمت طلا ۸۰ درصد بالاتر از میانگین پنج سال منتهی به همه گیری کرونا باقی می ماند. پیشران این شاخص در سال جاری، قیمت طلا بود که به دلیل تنش های ژئوپولیتیکی، خرید مستمر بانک های مرکزی و کاهش بازده اوراق قرضه دولتی آمریکا با تقاضای بالایی مواجه شد که قیمت آن را افزایش داد. بر این اساس، به دلیل کاهش تقاضای بانک های مرکزی و سازندگان جواهرات که در مجموع، دو سوم تقاضای جهانی طلا را تشکیل می دهند، انتظار می رود رشد قیمت طلا در سال های آتی کاهش شود و در سال ۲۰۲۵ به میزان ۱ درصد و در سال ۲۰۲۶ به میزان ۳ درصد افزایش یابد.

فلزات پایه

انتظار می رود شاخص قیمت فلزات پایه، پس از تجربه افزایش ۶ درصدی در سال جاری، روند تقریباً ثابتی را در سال ۲۰۲۵ طی کند و در سال ۲۰۲۶ حدود ۳ درصد کاهش یابد که یکی از دلایل اصلی آن کاهش تقاضای چین به دلیل رکود بخش ساخت و ساز و املاک است. علاوه بر این، پیش بینی می شود قیمت سنگ آهن به عنوان یکی از اقلام مهم این شاخص، در ادامه کاهش ۱۰ درصدی در سال جاری، در دوره ۲۰۲۶-۲۰۲۵ نیز به دلیل افزایش تولید و اضافه شدن معادن جدید، کاهش یابد.

شاخص قیمت محصولات کشاورزی (۱۰۰= میانگین ۲۰۱۹-۲۰۱۵)

قیمت جهانی مواد غذایی در سال جاری ۹ درصد و در سال ۲۰۲۵ تا ۴ درصد کاهش خواهد یافت. با این حال، پیش بینی می شود قیمت مواد غذایی تقریباً ۲۵ درصد بالاتر از میانگین سال های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹ باقی بماند. با وجود این کاهش، تورم مواد غذایی در کشورهای در حال توسعه همچنان ۲ برابر اقتصادهای پیشرفته است. تورم مواد غذایی و دیگر عوامل، موجب ناامنی بیش از ۲۲۵ میلیون نفر در سال ۲۰۲۴ شده است. این روند موجب مقرون به صرفه شدن مواد غذایی در کشورهای در حال توسعه و اقتصادهای نوظهور خواهد شد. انتظار می رود قیمت مواد خام کشاورزی نیز در طول این دوره باثبات باقی بماند. همچنین انتظار می رود قیمت نوشیدنی ها پس از رشد شدید کاکائو و قهوه تا ۲ سال آینده تا حدی کاهش یابد.

علی رغم پیش بینی روند عمومی کاهشی برای شاخص قیمت محصولات کشاورزی، در صورتی که ریسک تشدید تنش های ژئوپولیتیکی به ویژه در خاورمیانه، منجر به شوک تأمین انرژی شود، قیمت محصولات کشاورزی افزایش خواهد یافت. همچنین، ریسک تغییرات شدید آب و هوایی نیز می تواند روندهای قیمتی این بخش را صعودی نماید.

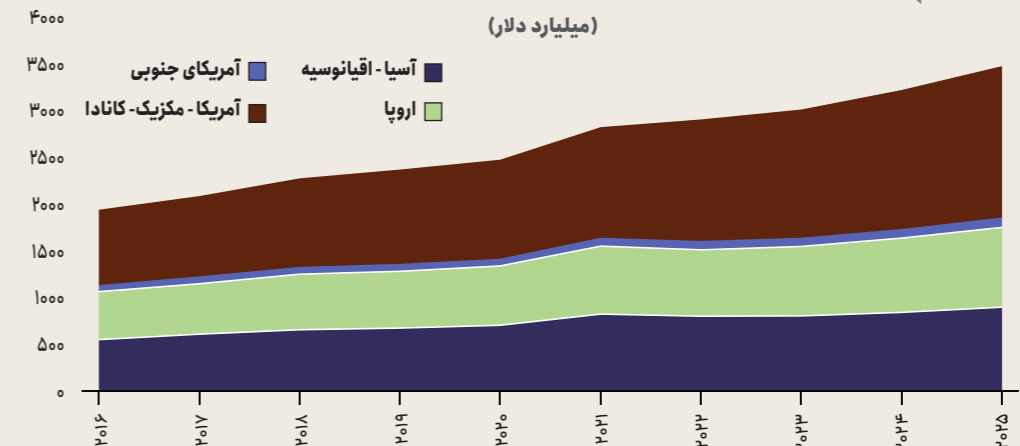
اگرچه پیش بینی می شود روند عمومی قیمت فلزات پایه در سال آینده ثابت باقی بماند، در صورت استمرار کاهش تقاضای داخلی در چین و تضعیف بخش ساخت و املاک، صادرکنندگان فلزات با ریسک کاهش تقاضا مواجه خواهند بود.

سال واقع‌گرایی نسبت به بازدهی سرمایه‌گذاری در هوش مصنوعی

انتظار بر این است که هوش مصنوعی در سال ۲۰۲۵ همچنان پیشران فناوری باشد. نگرانی مهمی که این صنعت پیشرو را تهدید میکند، مساله تامین انرژی است.

پس از آزمایش هوش مصنوعی در سال ۲۰۲۳، پیاده‌سازی آن در سال ۲۰۲۴، انتظارات بر این اینکه سرمایه‌گذاریها در هوش مصنوعی طی سال ۲۰۲۵ بازدهی داشته باشند، بسیار ضعیف است، در نتیجه سال ۲۰۲۵، سال واقع‌گرایی این فناوری خواهد بود. مطابق نمودار، پیشبینیها حاکی از استمرار هزینه‌های کلان برای ایجاد زیرساختهای هوش مصنوعی در سال ۲۰۲۵ و افزایش هزینههای کلی فناوری اطلاعات است. بر اساس نمودار بودجه تخصیص یافته برای توسعه زیرساختهای هوش مصنوعی در کشورهای ایالات متحده آمریکا، مکزیک و کانادا با اختلاف قابل توجهی نسبت به سایر مناطق از جمله آسیا-اقیانوسیه پیشی گرفته است و انتظار بر این است در سال ۲۰۲۵ نیز، کشورهای نامبرده همچنان گوی سبقت را از دیگر کشورها بریابند.

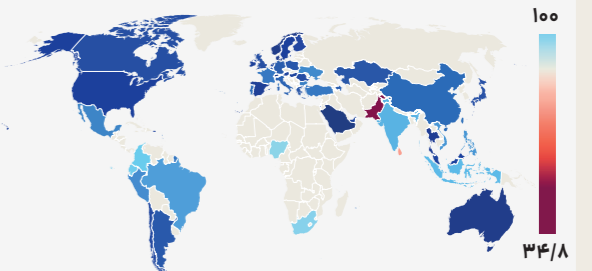
پیشبینی افزایش هزینههای فناوری اطلاعات به دلیل تداوم سرمایه‌گذاری در هوش مصنوعی

به نظر میرسد هزینه راه‌اندازی بالای اینترنت ماهواره‌های منجر به پذیرش پایین خرید هوشی اینترنت ماهواره‌های طی سال ۲۰۲۵ شده و عمده کاربران این فناوری در سال ۲۰۲۵ شرکتهای دریایی لجستیک، کشاورزی و نظامی باشند. پس از هزینه‌های بالای استقرار اینترنت ماهواره‌ها، امنیت ملی دیگر نگرانی جوامع در این زمینه است، چراکه آنها نمی‌خواهند به زیرساخت‌های ارائه شده توسط شرکت‌های خارجی به دلیل ایجاد فرصتهایی برای نفوذ آنها، تکیه کنند. در نتیجه تغییرات شدید انگاره‌ها و الگوهای جهانی در عصر انقلاب صنعتی چهارم، حامل فرصت‌ها و تهدیدات فراوانی است.

ضریب نفوذ اینترنت در سال ۲۰۲۵ (درصد)

پیش‌بینی می‌شود در سال ۲۰۲۵، اکثر بازارهای نوظهور شاهد ضریب نفوذ اینترنت ۹۰ درصدی در میان کاربران بوده و فناوری اینترنت ماهواره‌های در بسیاری از کشورهای جهان رنگ واقعیت به خود گیرد.

ضریب نفوذ اینترنت درصدی از جمعیت یک کشور یا منطقه است که به اینترنت دسترسی دارند و از آن استفاده می‌کنند. این شاخص معمولاً بین ۰ تا ۱۰۰ درصد اندازه‌گیری می‌شود و بیانگر گستردگی دسترسی به اینترنت در جامعه است.

بررسی روندهای مربوط به حوزه فناوری اطلاعات نشان از ضرورت انتخاب یک رویکرد فعالانه به منظور کاهش فاصله و شکاف سطح فناوری کشور با جوامع پیشرفته دارد. از طرفی باید یادآور بود اینترنت ریشه درخت اقتصاد دیجیتال بوده و بدون اینترنت باکیفیت شکل‌گیری اقتصاد دیجیتال غیرممکن است. بر اساس آمار و اطلاعات ارائه شده توسط Freedom House، چین، میانمار و ایران محدودترین اینترنت جهان را در میان ۷۲ کشور دارند. توسعه زیرساخت‌ها، تدوین استراتژی‌های مناسب جهت توسعه اقتصاد دیجیتال و افزایش سطح قابلیت آن ضرورتی برای تمامی نهادها، مؤسسات و شرکت‌ها در بخش‌های دولتی و خصوصی محسوب می‌شود.

۷ روند پیش روی صنعت گردشگری در سال ۲۰۲۵

۱ گردشگری پایدار

گردشگری پایدار یا توجه به آگاهی روزافزون مسافران در مورد تأثیرات زیست‌محیطی در حال گسترش است. با وجود ۸۰٪ از مسافران که به اهمیت گردشگری پایدار توجه دارند، این صنعت شاهد افزایش اقامتگاه‌های دوستدار محیط زیست، ابتکارات جبران‌کننده و شیوه‌های گردشگری مسئولانه خواهد بود. بازار جهانی اکوتوریسم (طبیعت‌گردی) در سال ۲۰۲۲ حدود ۱۷۲/۴ میلیارد دلار برآورد شده و پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۲۸ به ارزش ۳۷۴/۲ میلیارد دلار برسد؛ یعنی طی شش سال، اندازه بازار اکوتوریسم (طبیعت‌گردی) در گردشگری تقریباً ۲/۲ برابر خواهد شد.

برنامه‌های سفر سفارشی، دسترسی ویژه به جاذبه‌ها و خدمات شخصی‌سازی شده به یک امر عادی تبدیل شده و این تغییر نشان دهنده یک شیفت وسیع‌تر به سمت کیفیت به جای کمیت است.

۲ تجارب لوکس و شخصی‌سازی شده

تقاضا برای سفرهای سفارشی و لوکس در حال افزایش است. ارزش بازار سفرهای لوکس که در سال ۲۰۲۱، حدود ۶۳۸/۲ میلیارد دلار برآورد شده بود، پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۳۱ به بیش از ۱/۶۵ هزار میلیارد دلار برسد. این روند به ویژه از سوی نسل Z که ارزش تجربیات منحصر به فرد را در اولویت قرار می‌دهند، هدایت می‌شود.

با توجه به تجربه پاندمی، میل به سفرهای خانوادگی و چند نسلی افزایش یافته است. این سفرها بیشتر بر ایجاد خاطرات مشترک و تقویت روابط خانوادگی تأکید دارند و حدود ۳۳ تا ۴۰ درصد از ارزش بازار سفرهای تفریحی را تشکیل می‌دهند.

۳ سفرهای چند نسلی

با توجه به پیش‌بینی گسترش همزمانی سفرهای تجاری و تفریحی، به نظر می‌رسد الگوهای کاری در حال تغییر هستند و در آینده، بخش قابل توجهی از بازیگران صنعت گردشگری در جهان را افرادی تشکیل خواهند که به دنبال ایجاد توازن میان کار و زندگی هستند. بنابراین، در آینده تقاضا برای اقامتگاه‌های منعطفی که علاوه بر امکانات گردشگری، تجهیزات و امکانات مناسب برای کار را نیز دارند، افزایش خواهد یافت.

ترکیب سفرهای کاری با سفرهای تفریحی روندی در حال گسترش است. در حال حاضر، حدود ۳۴ درصد از سفرهای تجاری در این گروه طبقه بندی می‌شوند و بر اساس برآوردهای صورت گرفته، تقریباً ۶۲٪ از مسافران تجاری بر این باورند که ترکیب کار و تفریح می‌تواند تجربه سفر را غنی‌تر کند.

۴ سفرهای کاری و تفریحی

با افزایش توجه به سلامتی، سفرهای مرتبط با سلامت، یوگا و مدیتیشن در حال محبوب شدن هستند. بازار گردشگری سلامت در حال رشد است و مسافران به دنبال آرامش و تجدید قوا هستند. ارزش بازار این نوع از گردشگری در سال ۲۰۲۲، حدود ۶۵۱ میلیارد دلار برآورد شده است.

۵ تمرکز بر سلامتی و مراقبت از خود

با افزایش توجه به سلامتی، سفرهای مرتبط با سلامت، یوگا و مدیتیشن در حال محبوب شدن هستند. بازار گردشگری سلامت در حال رشد است. ارزش بازار این نوع از گردشگری در سال ۲۰۲۲، حدود ۶۵۱ میلیارد دلار برآورد شده است.

به نظر می‌رسد در حوزه گردشگری سلامت که نوآوری‌هایی نظیر واقعیت مجازی و شخصی‌سازی مبتنی بر هوش مصنوعی در آینده تجربه‌های گردشگری را کارآمدتر و شخصی‌سازی شده‌تر خواهند کرد.

۶ ادغام فناوری دیجیتال

پیش‌بینی می‌شود در آینده، تقاضا برای کشف مقاصد کمتر شلوغ و سفر در خارج از فصل افزایش یابد. بسیاری از مسافران ترجیح می‌دهند مقاصد را کشف کنند که هنوز شلوغ نشده‌اند. نتایج یک نظرسنجی نشان می‌دهد ۶۸ درصد از پاسخ‌دهندگان، به کشف مقاصد کمتر شناخته شده قبل از تبدیل شدن به مقاصد اصلی افتخار می‌کنند.

۷ مقاصد کمتر شناخته شده و خارج از فصل

در آستانه سال ۲۰۲۵، صنعت گردشگری شاهد تحولاتی است که ناشی از تغییر در ترجیحات مسافران و تأکید بر پایداری است. این دوران جدید، تمایلات به سمت تجربیات سفارشی و لوکس، ترکیب سفرهای کاری با تفریح و کشف مکان‌های کمتر شناخته شده را نمایان می‌سازد. همزمان، افزایش توجه به سلامت روان و جسمانی، استفاده از فناوری‌های نوآورانه مانند واقعیت مجازی و هوش مصنوعی، صنعت گردشگری را به سمت ارائه تجربیاتی دقیق‌تر و شخصی‌تر سوق می‌دهد که وعده رشد و شکوفایی در سال‌های آینده می‌دهد.

**چشم انداز اقتصادی
ایران در ۲۰۲۵**

**ویژه مجلس
شورای اسلامی**

رشد اقتصادی ایران؛ امید یا تردید؟

بر اساس گزارش بانک مرکزی، نرخ رشد اقتصادی طی نیمه نخست ۱۴۰۳، حدود **۲/۹ درصد** برآورده شده که بدون احتساب نفت خام، این رقم به حدود **۲/۴ درصد** خواهد رسید.

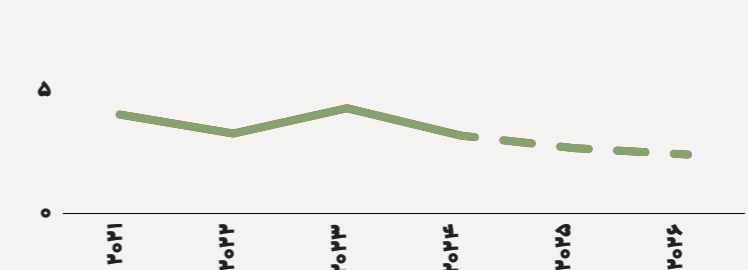
مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در پاییز ۱۴۰۳ و بر مبنای رشد اقتصادی سه ماهه نخست سال جاری، پیش‌بینی کرده است که تا پایان سال ۱۴۰۳، رشد اقتصادی کشور به **۲/۵ درصد** و رشد اقتصادی **بدون نفت نیز به ۲ درصد** می‌رسد که نسبت به سال قبل، روند کاهشی خواهد داشت. با این حال، پیش‌بینی می‌شود رشد اقتصادی در سال ۱۴۰۴ با **۳/۵ واحد درصد** افزایش در مقایسه با پایان سال ۱۴۰۳ به **۲/۸ درصد** برسد و تا پایان سال ۱۴۰۵ در یک روند با ثبات در محدوده **۲/۷ درصدی** قرار گیرد.

چنانچه پیش‌بینی‌های فوق محقق شود، حداقل در سه سال از پنج سال برنامه هفتم توسعه (۱۴۰۳-۱۴۰۷)، نرخ رشد اقتصادی در سطحی پایین‌تر از نرخ هدف‌گذاری شده سالانه **۸ درصد** خواهد بود. اتخاذ سیاست‌هایی برای رفع چالش‌های موجود در اقتصاد کشور از جمله کنترل مقداری ترازنامه بانک‌ها، رشد پایین بهره‌وری، ساختار نامتوازن نیروی کار در بخش‌های اقتصادی، سطح بالای عدم اطمینان در محیط کسب و کار، عدم توان بهره‌برداری حداکثری از ظرفیت‌های تولید، ناترازی انرژی و نرخ نزولی رشد موجودی سرمایه می‌تواند آینده رشد اقتصادی کشور را تغییر دهد.

صندوق بین‌المللی پول نیز در گزارش‌های خود از رشد اقتصادی ایران، با وجود ارقام مثبت رشد طی سال‌های پیش‌رو، روند نزولی را برای این متغیر، پیش‌بینی کرده است. بر این اساس، برآورد می‌شود رشد اقتصادی کشور در سال ۲۰۲۵، به **۳/۱ درصد** برسد و در سال ۲۰۲۶ نیز در ادامه این روند نزولی، نرخ رشد اقتصادی در سطح **۲/۸ درصد** قرار گیرد.

با وجود تمامی پیش‌بینی‌های صورت گرفته از اقتصاد ایران، بدیهی است آینده رشد اقتصادی ایران به شرایط سیاسی از جمله کاهش تحریم‌ها، تسهیل مبادلات مالی و بانکی و اصلاحات ساختاری در اقتصاد وابسته است.

پیش‌بینی رشد اقتصادی ایران از نگاه صندوق بین‌المللی پول (درصد)

* ارقام مربوط به سال‌های ۲۰۲۵ و ۲۰۲۶ پیش‌بینی شده است.

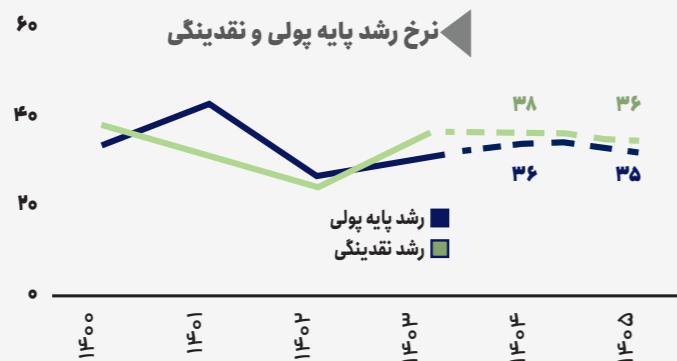
اگرچه پیش‌بینی شده در سال آینده رشد اقتصادی کشور بهبود یابد، اما زمانی می‌توان نسبت به دقت پیش‌بینی‌ها اطمینان حاصل کرد که در برآورد رشد اقتصادی علاوه بر استناد به متودولوژی بانک مرکزی در محاسبه شاخص‌ها، عوامل در حال تغییر در محیط داخلی و بین‌المللی از جمله تحولات ژئوپلیتیکی جهان در سال پیش‌رو نیز لحاظ گردد. در شرایطی که اقتصاد کشور همچنان با مخاطرات احتمالی ناشی از تشدید تحریم‌ها و محدودیت‌های FATF رو به رو است و امکان جذب سرمایه برای ایجاد ظرفیت‌های جدید تولید وجود ندارد، پیش‌بینی بهبود رشد اقتصادی محل تردید است.

منبع داده‌ها: مرکز پژوهش‌های مجلس و صندوق بین‌المللی پول

تورم در مسیر کاهش؛ آیا ثبات اقتصادی نزدیک است؟

بر اساس گزارش بانک مرکزی، نرخ تورم طی دوازده ماهه منتهی به آذر ۱۴۰۳، به حدود **۳۶/۳ درصد** رسیده و نرخ تورم نقطه به نقطه (نسبت به ماه مشابه سال قبل) نیز در پایان آذر ماه سال جاری، حدود **۳۳/۸ درصد** بوده است که در مجموع، یک روند کاهشی را نشان می‌دهد.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی پیش‌بینی کرده است نرخ رشد نقدینگی و پایه پولی در پایان سال جاری در مقایسه با سال ۱۴۰۲، افزایش یابد و به ترتیب به **۳۷ درصد** و **۳۲ درصد** برسد. با این حال، نتایج پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد روند رشد این دو متغیر پولی در سال‌های ۱۴۰۴ و ۱۴۰۵ تقریباً با ثبات خواهد بود. بر این اساس انتظار می‌رود نرخ رشد نقدینگی در سال‌های ۱۴۰۴ و ۱۴۰۵ به ترتیب **۳۸ درصد** و **۳۶ درصد** و نرخ رشد پایه پولی نیز به ترتیب **۳۶ درصد** و **۳۵ درصد** باشد.

* سال ۱۴۰۳، ۱۴۰۴ و ۱۴۰۵ پیش‌بینی شده است.

با فرض ثبات نسبی روند رشد پایه پولی و نقدینگی، انتظار می‌رود بر اساس پیش‌بینی‌های مرکز پژوهش‌های مجلس و با توجه به نحوه محاسبات بانک مرکزی، در پایان سال ۱۴۰۳، نرخ تورم به **۳۴/۲ درصد** و در پایان سال ۱۴۰۴ به **۳۰/۷ درصد** کاهش یابد.

ناگفته نماند پیش‌بینی‌های صورت گرفته توسط مرکز پژوهش‌های مجلس بر اساس روند گذشته تغییرات شاخص قیمت مصرف‌کننده است که توسط بانک مرکزی برای خانوارهای شهری محاسبه می‌شود. به منظور برآورد دقیق تغییرات این شاخص نیاز است ارقام مشابه برای خانوارهای کل کشور در نظر گرفته شود. ضمن اینکه برآورد ماندگاری و ثبات روند کاهشی رشد شاخص قیمت مصرف‌کننده موضوع مهمی است که نباید نادیده گرفته شود.

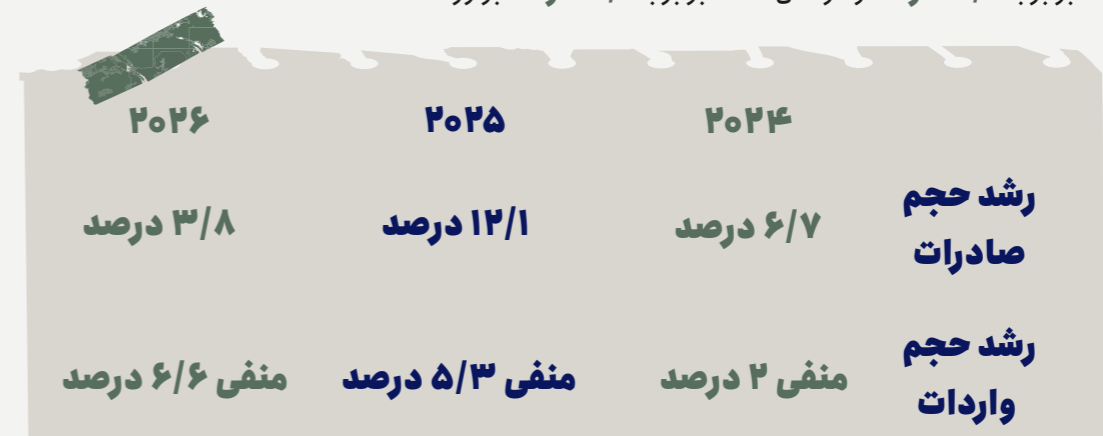
علیرغم پیش‌بینی روند کاهشی برای نرخ تورم، ریسک‌هایی نیز برای استمرار این روند پیش‌بینی شده که از جمله مهم‌ترین آنها می‌توان به مخاطرات احتمالی ناشی از افزایش استقرار دولت از صندوق توسعه ملی و به دنبال آن افزایش خالص ذخایر خارجی و رشد خالص بدهی دولت به بانک مرکزی اشاره کرد. بنابراین، ضروری است برای جلوگیری از رشد مزمن نقدینگی در ایران، به جای سیاست‌های کنترل ترازنامه‌ای، اصلاحات ساختاری برای رفع ناترازی‌های کلان اقتصادی صورت گیرد.

منبع داده‌ها: بانک مرکزی و مرکز پژوهش‌های مجلس

واقعیت‌های آینده تجارت کالایی ایران

بر اساس برآوردهای صندوق بین‌المللی پول، در پایان سال ۲۰۲۴ نسبت به سال ۲۰۲۳، حجم صادرات کالا در ایران **۶/۷ درصد افزایش** خواهد یافت و واردات کالا نیز **۲ درصد کاهش** می‌یابد.

این نهاد بین‌المللی پیش‌بینی کرده است رشد حجم صادرات کالا در سال ۲۰۲۵ حدود **۱۲ درصد** و در سال ۲۰۲۶ تقریباً **۳/۸ درصد** افزایش خواهد یافت. با این حال نرخ رشد حجم واردات کالا در سال‌های پیش رو، نزولی خواهد بود؛ به طوری که در پایان سال ۲۰۲۵ نرخ رشد حجم واردات نسبت به سال ۲۰۲۴ برابر با **۵/۳- درصد** و در سال ۲۰۲۶ برابر با **۶/۶- درصد** برآورد شده است.

علاوه بر متغیرهای فوق، نسبت حساب جاری به تولید ناخالص داخلی نیز از جمله شاخص‌هایی است که می‌تواند درباره جایگاه یک کشور در تجارت بین‌المللی اطلاعاتی را ارائه دهد. در واقع، حساب جاری یکی از اجزای تراز پرداخت‌ها و نشان‌دهنده تبادل اقتصادی یک کشور با سایر کشورها در زمینه کالاها، خدمات، درآمد و انتقال‌های جاری است. بر اساس داده‌های صندوق بین‌المللی پول، این نسبت در سال ۲۰۲۴ حدود **۲/۹ درصد** برآورد شده است و انتظار می‌رود در سال ۲۰۲۵ به **۳ درصد** برسد. البته برای اظهار نظر دقیق نسبت به این شاخص نیاز است تراز بازرگانی غیرنفتی به عنوان یکی از اجزای اصلی حساب جاری به صورت مجزا مورد بررسی قرار گیرد که تنها در صورت بروزسانی آمارهای تراز پرداخت‌ها توسط بانک مرکزی امکان پذیر خواهد بود.

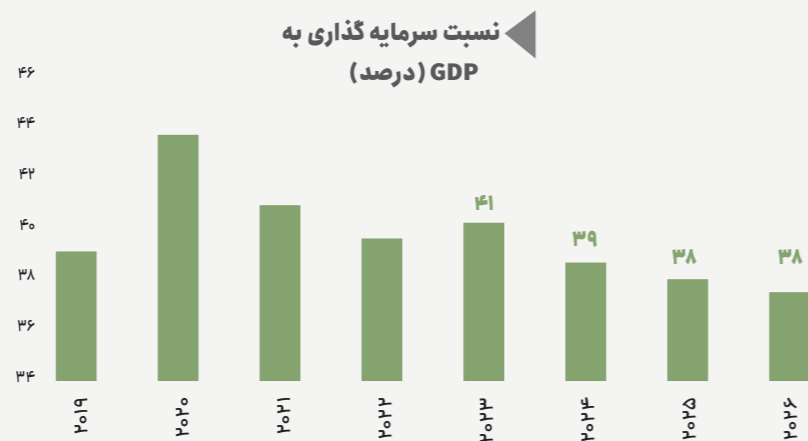
با توجه به اینکه در پیش‌بینی‌های صورت گرفته برای تجارت کالا، صادرات نفت و فرآورده‌های نفتی به صورت مجزا برآورد نمی‌شود، نمی‌توان نسبت به پیش‌بینی رقم مطلق صادرات کالایی غیرنفتی اظهار نظر دقیقی ارائه کرد، اما بدون شک توسعه صادرات غیرنفتی کشور در سال‌های پیش رو بدون تسهیل مبادلات مالی، دسترسی به بازارهای منطقه و جهان، انعقاد موافقتنامه‌های تجارت آزاد و ترجیحی با سایر کشورها و تنوع بخشی به محصولات و بازارهای صادراتی امکان پذیر نخواهد بود.

اهمیت سرمایه‌گذاری در رشد بلندمدت ایران

سرمایه‌گذاری به عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی، شاخص مهمی برای پتانسیل رشد اقتصادها محسوب می‌شود. در واقع، این شاخص، بخشی از تولید اقتصادی کشور است که چشم‌انداز آتی رشد را از طریق سرمایه‌گذاری در کالاهای سرمایه‌ای مانند ماشین‌آلات، زیرساخت‌ها و توسعه تعیین می‌کند.

نسبت سرمایه‌گذاری به تولید ناخالص داخلی نشان می‌دهد یک اقتصاد تا چه اندازه فعالانه برای بهبود بهره‌وری و توسعه اقتصادی در آینده آماده می‌شود. هر چه این نسبت بالاتر باشد، نشان می‌دهد پتانسیل‌های بالاتری برای توسعه اقتصادی بلندمدت وجود دارد.

برآوردهای صندوق بین‌المللی پول از وضعیت نسبت سرمایه‌گذاری به GDP در ایران، گویای روند نزولی آن در سال ۲۰۲۴ و استمرار آن در سال ۲۰۲۵ است؛ به گونه‌ای که پیش‌بینی می‌شود این نسبت در سال ۲۰۲۵ به حدود ۳۸ درصد برسد که از ارقام مشابه طی شش سال گذشته نیز پایین‌تر است.

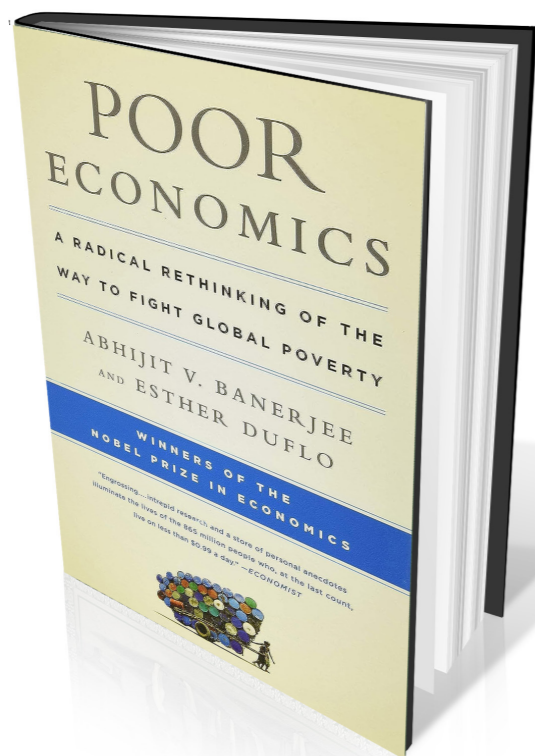

در شرایطی که روند سرمایه‌گذاری واقعی از سال ۱۳۹۰ به طور عمومی کاهش یافته و شکاف میان سرمایه‌گذاری جدید و استهلاک سرمایه در سال ۱۴۰۰ تقریباً به صفر رسیده است، توجه به چشم‌انداز رشد سرمایه‌گذاری و اتخاذ تدابیری برای بهبود وضعیت جذب سرمایه، مولفه‌ای است که می‌تواند رشدهای آتی اقتصاد ایران که در برنامه‌های توسعه پیش‌بینی شده، تضمین نماید.

اقتصاد فقیر؛ بازاندیشی رادیکال درباره راه مبارزه با فقر جهانی

Abhijit V. Banerjee & Esther Duflo

این کتاب رویکردی متفاوت و مبتنی بر داده‌ها برای مبارزه با فقر جهانی ارائه می‌دهد و به جای تئوری‌های کلی و فرضیات انتزاعی، بر نتایج تحقیقات میدانی و تجربیات عملی تأکید می‌کند. برخلاف رویکردهای سنتی که اغلب بر تئوری‌های کلی و کلیشه‌ها تکیه می‌کنند، اقتصاد فقیر بر استفاده از مطالعات میدانی و آزمایش‌های تصادفی برای ارزیابی دقیق‌تر تأثیر مداخلات مختلف در زمینه توسعه و کاهش فقر تأکید دارد. نویسندگان این کتاب معتقدند که با تحلیل دقیق داده‌ها و نتایج آزمایش‌ها می‌توان به درک بهتری از چالش‌های فقر و راهکارهای موثر برای مقابله با آن دست یافت. کتاب اقتصاد فقیر بر لزوم درک دقیق مسائل خاص و محلی و طراحی مداخلات متناسب با شرایط مختلف تأکید دارد و به بررسی انگیزه‌ها و رفتارهای فردی در زمینه‌های مختلف مانند بهداشت، آموزش، پس‌انداز و کار می‌پردازد. نویسندگان بر این باورند که درک بهتر این رفتارها و انگیزه‌ها می‌تواند به طراحی سیاست‌های موثرتری در زمینه مبارزه با فقر کمک کند. کتاب اقتصاد فقیر بسیاری از نظریه‌های کلی و سنتی در مورد فقر را به چالش می‌کشد. به طور مثال، نویسندگان نشان می‌دهند که افزایش ناگهانی درآمد لزوماً منجر به بهبود چشمگیر در وضعیت افراد فقیر نمی‌شود و عوامل دیگری مانند دسترسی به اطلاعات، خدمات بهداشتی، و آموزش نیز در این زمینه بسیار مهم هستند. این کتاب به جای تلاش برای ایجاد تغییرات بزرگ و بنیادی، کتاب بر اهمیت مداخلات کوچک و جزئی تأکید دارد و نویسندگان نشان می‌دهند که ارائه بسته‌های آموزشی ساده یا داروهای رایگان می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر وضعیت بهداشتی و آموزشی افراد فقیر داشته باشد.

چگونه اقتصادی عادلانه بسازیم؟

Nick Romeo

این کتاب به دنبال بررسی و ارائه راهکارهایی برای ایجاد یک اقتصاد عادلانه است و به جای تمرکز بر انتقاد از سیستم فعلی، به دنبال یافتن و معرفی جایگزین‌هایی عملی و کارآمد می‌گردد. نکات کلیدی و مفاهیم اصلی کتاب را می‌توان در موارد زیر خلاصه کرد: • تمرکز بر راه حل: کتاب رویکردی عمل‌گرایانه دارد و به جای انتقاد صرف از مشکلات موجود، بر ارائه راه حل‌های ملموس و قابل اجرا تمرکز می‌کند.

اقتصاد عادلانه: هدف اصلی کتاب، تبیین و ارائه یک مدل اقتصادی است که به عدالت اجتماعی توجه داشته باشد و برای همه افراد جامعه فرصت‌های برابر ایجاد کند.

جایگزین‌های اقتصادی: کتاب به بررسی مدل‌های اقتصادی مختلف می‌پردازد که به عنوان جایگزین‌های سیستم فعلی مطرح شده‌اند. این مدل‌ها ممکن است شامل اقتصاد مشارکتی، اقتصاد دایره‌ای، اقتصاد سبز و سایر رویکردهای نوین باشند. این کتاب می‌تواند مورد توجه افرادی باشد که دغدغه عدالت اجتماعی داشته و به دنبال راهکارهایی برای بهبود وضعیت اقتصادی جامعه هستند. کتاب با رویکردی مثبت و امیدوارانه، به دنبال ارائه تصویری از آینده‌ای بهتر است و به جای تمرکز بر ناامیدی، بر امکان ایجاد تغییرات مثبت تأکید می‌کند. این کتاب تلاش می‌کند تا راهکارهای پیشنهادی را به شکلی ارائه دهد که نه تنها از نظر تئوری جذاب باشند، بلکه از نظر عملی نیز قابل اجرا باشند. این کتاب را نشر PublicAffairs در سال ۲۰۲۴ در ۳۸۴ قالب صفحه به زبان انگلیسی نشر و به بازار کتاب عرضه کرده است.

کاست؛ ریشه های نارضایتی ما

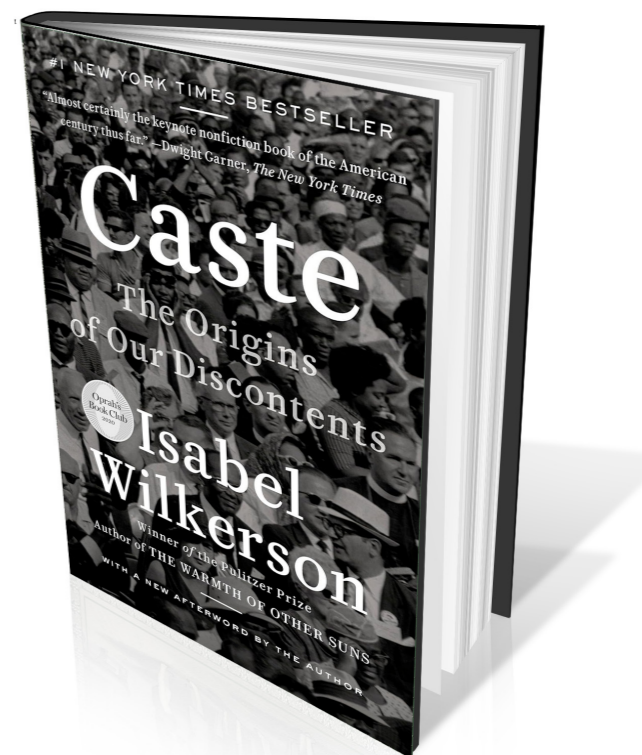
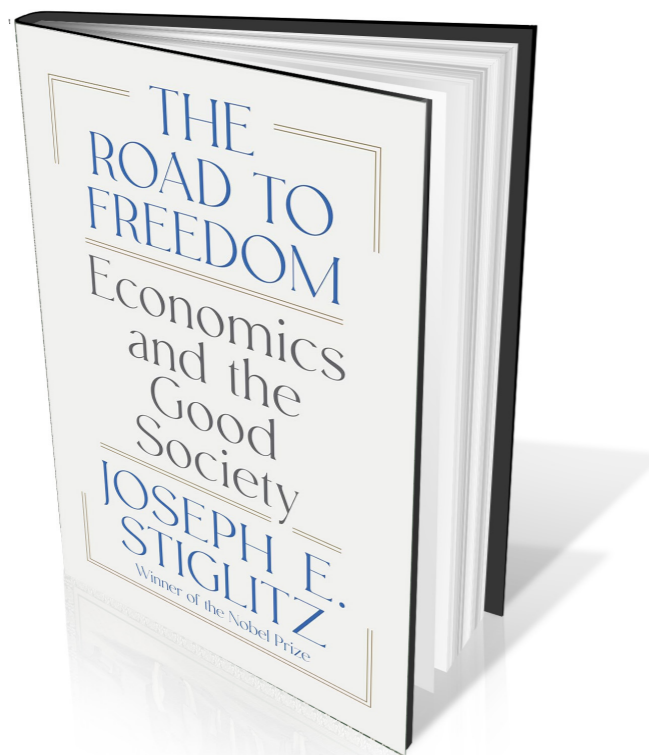
Isabel Wilkerson

کتاب "Caste" یا «کاست» به طور خاص به ساختار طبقاتی (کاستی) در جوامع مختلف می پردازد و می کوشد نشان دهد نژادپرستی در ایالات متحده تنها یک مشکل اجتماعی نیست، بلکه در حقیقت یک سیستم طبقاتی پیچیده است که ریشه در تاریخ و فرهنگ این کشور دارد. ویلسون با تحلیل دقیق، به بررسی چگونگی شکل گیری این ساختار طبقاتی در ایالات متحده، هند و آلمان نازی پرداخته و این سه جامعه (آلمان نازی، هند و ایالات متحده) را از منظر سیستم های طبقاتی مشابه بررسی می کند. او این نکته را مطرح می کند که سیستم طبقاتی مانند یک ساختار اجتماعی است که در آن افراد به گروه های مختلفی تقسیم می شوند و اعضای هر گروه حقوق و وظایف خاص خود را دارند، که معمولاً بدون تغییر می مانند. نویسنده کتاب کاست بر این باور است که سیستم طبقاتی در ایالات متحده به گونه ای است که سیاه پوستان و اقلیت ها به طور ذاتی در طبقه پایین تر قرار می گیرند. این تفکیک نه تنها از نظر اجتماعی بلکه از نظر فرهنگی، اقتصادی و حتی فیزیکی خود را نشان می دهد. وی همچنین به شدت بر تأثیرات تاریخ استعمار و برده داری در شکل گیری این سیستم تأکید می کند. او معتقد است که بسیاری از نهادهای اجتماعی و سیاسی در ایالات متحده هنوز از این نابرابری های تاریخی تأثیر می پذیرند. در انتها ویلسون به این نکته اشاره می کند که در سیستم های طبقاتی، گروه های برتر تلاش می کنند با استفاده از ترس و خشونت، سایر گروه ها را کنترل کنند. او در این رابطه از برخی تاریخ نگاری ها و تجربیات خود در مورد رفتارهای نژادپرستانه در ایالات متحده سخن می گوید. این کتاب را انتشارات Random House در سال ۲۰۲۰ در قالب ۵۴۴ صفحه به زبان انگلیسی منتشر کرده است.

راه آزادی: اقتصاد و جامعه خوب

Joseph E. Stiglitz

جوزف ای استیگلitz؛ اقتصاددانان برجسته جهان، در این کتاب دیدگاه جدید قانع کننده از آزادی شخصی و اقتصادی را مطرح کرده است. او در کتاب در جاده آزادی، سیستم اقتصادی کنونی آمریکا و ایدئولوژی سیاسی ایجاد کننده آن را تشریح می کند و شکست دوقلوهای آنها را آشکار می کند. بازارهای «آزاد» و بدون محدودیت تنها در ارائه یک سری بحران موفق بوده اند: بحران مالی، بحران مواد افیونی و بحران نابرابری. در حالی که بخش کوچکی از جمعیت ثروت قابل توجهی جمع آوری کرده اند، دستمزد اکثر مردم را کد شده است. بازارهای آزاد و بدون محدودیت مصرف کنندگان، کارگران و محیط زیست را به طور یکسان مورد استثمار قرار داده اند. چنین شکست هایی باعث تغذیه جنبش های پوپولیستی شده است که معتقدند آزاد بودن به معنای کنار گذاشتن هرگونه تعهدی است که شهروندان در قبال یکدیگر دارند. با افزایش قدرت، این جنبش ها اکنون تهدیدی واقعی برای آزادی واقعی اقتصادی و سیاسی به شمار می روند. استیگلitz به عنوان مشاور اقتصادی روسای جمهور و به عنوان اقتصاددان ارشد بانک جهانی، از نزدیک شاهد این تغییرات عمیق بوده است. همانطور که او استدلال می کند، شکست ها ناشی از تعهد تزلزل ناپذیر نخبگان به «آزمایش نتولیبیرال» است. استیگلitz با پذیرفتن صریح غول هایی مانند فردریش هایک و میلتون فریدمن، ایده های پذیرفته شده در مورد زندگی سیاسی و اقتصادی ما را به گونه ای که هستند آشکار می کند: دیدگاه های پیچ در پیچی که بافت اجتماعی را درهم می شکنند در حالی که تعداد بسیار کمی را غنی می کند. راه به سوی آزادی، زمینه جدیدی را ایجاد می کند و نشان می دهد که چگونه اقتصاد - از جمله پیشرفت های اخیر که استیگلitz در آن نقش مهمی ایفا کرده است - چگونگی اندیشیدن درباره آزادی و نقش دولت در جامعه قرن بیست و یکم را بازنگری می کند.

معاونت بررسی‌های اقتصادی

اتحادیه بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

TEHRAN CHAMBER OF COMMERCE,
INDUSTRIES, MINES AND AGRICULTURE